

Jura, Natur og vandmiljø

Hvordan afvejes vandløbslovens modsatrettede hensyn?

Vedligehold af vandløb skal sikre, at de kan benyttes til afledning af vand. Det skal ske i overensstemmelse med miljømæssige krav til vandløbskvaliteten. Flere afgørelser viser, at de modsatrettede interesser giver problemer.

Viden om

Formål med vandløbsloven

Vandløbsloven har til formål at sikre to hensyn, jf. lovens § 1. Vandløbsloven har på den ene side til formål at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand, mens den på den anden side har til formål at sikre, at dette sker i overensstemmelse med de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten. Udfordringen består i, at der er knyttet modsatrettede interesser til de to hensyn. Det kan derfor være svært at afgøre, hvilket hensyn der vægtes højest i den konkrete situation.

De modsatrettede interesser i forbindelse med anvendelse af vandløbsloven kommer blandt andet til udtryk ved vedligeholdelse i form af grødeskæring. Ved grødeskæring beskæres vandplanter, som ellers vil bidrage til øget strømningsmodstand og hæve vandstanden i vandløbet, hvilket svækker vandløbets evne til at bortlede vand, hvorefter lovens formål om, at sikre vandløbenes afvandingsmæssige forhold vanskeligt kan opnås.

Grødeskæring kan samtidig påvirke bilag IV-arter, da grødeskæringens nødvendighed for at sikre vandløbets bortledningsevne kan påvirke yngle- og rasteområder for forskellige dyrearter, hvilket ikke vil være i overensstemmelse med naturbeskyttelsesloven. Ændring af grødeskæringsmetode kan også medføre en ændring af vandløbets tilstand, som kan være problematisk ift. vandløbslovens formål, hvis vandløbet er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Kommunen skal udarbejde regulativer, der regulerer intensiteten af grødeskæring og grødeskæringsmetoden for offentlige vandløb. Grødeskæringsmetoden har stor betydning for, hvor negativ grødeskæringens påvirkning af vandløbets plantesamfund er.

Der er i praksis set flere tilfælde på vandløb, der har behov for yderligere grødeskæringer end de regulativbestemte, som oftest tæller én gang årligt. I disse tilfælde vil hyppigere grødeskæring varetage hensynet om at sikre, at vandløbene kan benyttes til afledning af vand, mens det samtidig kan udfordre varetagelsen af hensynet til de miljømæssige krav, da hver grødeskæring vil påvirke vandløbets biologi negativt.

Det vil derfor ikke nødvendigvis være praktisk muligt for kommunen at ændre regulativets vedligeholdelsespraksis til at indebære hyppigere grødeskæring med henblik på at sikre vandløbets afledning af vand.

Afgørelser om ændret grødeskæringspraksis

Der er flere eksempler på afgørelser, hvor Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver og hjemviser kommunernes afgørelser om ændret grødeskæringspraksis, hvor der foreslås hyppigere skæringer.

I [sag 19/02549](#) ophævede Miljø- og Fødevareklagenævnet Tønder Kommunes afgørelse om at dispensere fra naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1 gennem ændret vedligeholdelsespraksis af de offentlige vandløb i kommunen. Tønder Kommune havde dispenseret fra naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1 om forbud mod at ændre vandløb eller dele af vandløb, der er udpeget som naturbeskyttende.

Tønder Kommune havde ændret vedligeholdelsespraksissen for vandløb omfattet af § 3 fra én årlig grødeskæring til to skånsomme grødeskæringer årligt. Miljø- og Fødevareklagenævnet ophævede kommunens afgørelse med begrundelse i, at beslutningen om at give dispensation ikke var sket på et tilstrækkeligt oplyst grundlag.

Miljø- og Fødevareklagenævnet udtaler generelt i sagen, at der ved dispensation fra § 3-beskyttede vandløb efter naturbeskyttelsesloven skal foreligge særlige omstændigheder, når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper. En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation.

Afgørende for Miljø- og Fødevareklagenævnet er, at et indgreb i områdets tilstand vurderes uden særlig interesse ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn, eller at indgrebet i sig selv ikke skønnes at medføre en afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover må selve dispensationen ikke skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af det § 3-beskyttede vandløb.

Bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven beskriver, at en særlig omstændighed, der kan begrunde en dispensation fra den beskyttede natur, kan være et ansøgt indgreb, som har en naturforbedrende funktion. Det forudsætter en konkret vurdering af de aktuelle forhold i vandløbet eller på det omhandlede areal. Miljø- og Fødevareklagenævnet udtaler i forlængelse heraf, at hvorvidt en ændret grødeskæringspraksis medfører en negativ eller positiv tilstandsændring, skal vurderes ud fra de enkelte vandløb.

Forud for vurderingen skal der foreligge oplysninger om:

1. De enkelte vandløbs fysiske forhold, herunder vandløbenes fald og bundforhold, herunder om ændret grødeskæringspraksis kan medføre øget sandvanding som følge af flere skæringer.
2. De enkelte vandløbs biologiske forhold til vurderingen af, om et øget antal grødeskæringer kan medføre ændrede biologiske forhold, herunder hvorvidt et øget antal skæringer kan ændre plantesammensætningen på grundlag af de forskellige plantearters evne til genvækst efter grødeskæring og afledte effekter på dyrelivet.

Ovenstående gennemgang af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse indikerer, at forud for at dispensere fra § 3-beskyttet natur, herunder vandløb, efter naturbeskyttelsesloven følger dybdegående, konkrete vurderinger af dispensationens eventuelle påvirkning, herunder de hyppigere grødeskæringers påvirkning. Kommunens dispensation ophæves, selvom de argumenterer for, at den vedtaget vedligeholdelsesændring er mere skånsom og udtryk for en miljømæssig forbedring.

Ophævelsen skyldes overvejende, at kommunen ikke har foretaget de ovenstående vurderinger i et tilstrækkeligt omfang. Afgørelsen viser således, at kommunernes adgang til at dispensere fra § 3-beskyttet natur er snæver og skal fortolkes restriktivt. Afgørelsen viser også, at hensynet om at sikre vandløbets vandafledning i denne konkrete situation træder i baggrunden for hensynet til at sikre vandløbskvaliteten i overensstemmelse med anden lovgivning, herunder naturbeskyttelsesloven.

En tilsvarende vurdering gør sig gældende ved en gennemgang af [sag 21/11251](#), hvor Miljø- og Fødevareklagenævnet har ændret Guldborgsund Kommunes afgørelse om dispensation til en ekstra årlig grødeskæring. I denne afgørelse lægges også vægt på, om der som grundlag for dispensationen foreligger særlige omstændigheder, hvilket ikke vurderes at være tilfældet.

Den ekstra årlige grødeskæring vurderes af Miljø- og Fødevareklagenævnet nærmere begrundet i en landbrugsmæssig og økonomisk interesse i at forbedre afvandingen fra området. Dette er efter klagenævnets praksis ikke tilstrækkeligt for at dispensere fra forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 3.

Vandløbslovens to hensyn i § 1 med modsatrettede interesser viser sig i praksis at volde særligt kommunerne problemer i de tilfælde, hvor de ønsker at ændre vedligeholdelsespraksis i regulativerne for de offentlige vandløb. Kommunerne skal i den forbindelse særligt være opmærksomme på, at der skal foreligge særlige omstændigheder for at dispensere fra § 3-beskyttet natur ved ændret vedligeholdelsespraksis. Samtidig må et indgreb i områdets tilstand ikke være af særlig interesse ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn eller skønnes at medføre en afgørende forrykning af tilstanden i området.

Kommunerne skal dermed foretage dybdegående vurderinger, hvorefter de potentielt kan træffe beslutning om eventuelle ændringer i vedligeholdelsespraksissen af et vandløb.

Emneord

Naturbeskyttelse

Vandløb

Vandløb (miljøret)

Vil du vide mere?

Malthe Juel Strandby

Juridisk konsulent

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

msta@lf.dk

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000
Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010
8200 Aarhus N Email info@seges.dk

